

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros Decretalium, Tomus ...

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus V. De juramento in litem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

nam corporalem) requirantur probationes luce meridiana clariores, hoc est, non relinquentes Reo ullum adversus eas, iustum & probabile effugium, vel tergiversationem ad se exculpandum, non videtur huic juramento locus in ejusmodi causis; cum revera jusjurandum ab uno adversus alterum non semper inducat veritatem causæ, super qua deponitur. Accedit, quod textus in cit. L. 3. non loquatur de quacunque actione *pœnali*, sed solum intentatam *civiler*, nimirum de actione ex delicto ad pœnam, parti læsæ applicandam, quæ solum est civilis, & pœnæ persecutoria.

2137. In nulla igitur causa, *proprie criminali*, locus est arbitrio Judicis ad deferendum jusjurandum uni litigantium, juris decisivum, nisi forte, Actore non plenè probante, Judici videatur opus juramento purgationis; nam hoc ei non licet etiam in dubio causæ civilis arduæ; quælibet autem criminalis, *proprie dicta*, gravior est quavis civili etiam ardua; major est in foro recepta, ut notat Haunoldus *tom. 5. tit. 4. n. 1043.* dicuntur autem *ardua*, ac *magne*, quæ tangunt majorem partem bonorum, ut colligitur ex c. 1. *de restit. spo. liat. in 6.*

2138. An excipiantur causæ pecuniariæ? dubium est inter Doctores; non posse deferri Actori juramentum in talibus causis, tradit Menochius de Arbitrar. casu 464. n. 6. affirmant alii, si is, cui deferretur, semiplenè probavit, ex L. 3. §. 1. *ff. de jurejurand.* relatâ superius; an deferri possit à Judice in causis matrimonialibus? communis respondet negativè, ex c. *Mulier* 34. ubi ubi Gregorius IX. Mulieri, inquit, quæ in jure præstito juramento asseruit, virum talem in ipsam per verba præstiti matrimonialiter consensisse, probationes alias non habenti, viro ab ejus impetitione per sententiam absoluto, nec debes licentiam dare cum alio matrimonium contrahendi, ne auctor perjuri videaris: nec hoc ei dicimus prohibendum: ne forte, si falsum juraverit, matrimonium contingat legitimum impediri: sed suæ conscientie est potius relinquenda; cum enim etiam sponte præstito juramento in dato casu delatum non sit, propter arduitatem causæ (ne alter invitus cum ea vivere teneatur, & difficiles exitus invita matrimonia plerum-

quæ habeant) meritò in tali casu locus non datur juramento litis decisivo, à Judice ex officio deferendo. Præter causas criminales, matrimoniales, in quibus juramentum suppletorium Actori deferri non potest, ut dictum est, excipiuntur etiam causæ famosæ; sic Barbol. *in c. 2. de probat. numer. 48.* Layman *l. 3. Summa, tr. 3. c. 5. n. 2.*

ARTICULUS V.

De juramento in litem.

Juramentum in litem, seu affectionis (ut notavimus à n. 2007.) definitur juramentum, quo res, in judicium deducta, æstimatur, & contingit, cum quis jurat, se tanti æstimare, sibi non esse restitutum, quod pars adversa restituere jubebatur, aut res dolo ejus periit, valore non aliundè probabili nisi ex juramento Creditoris, & Actoris; unde per *litem* hic non intelligitur *judicium*, sed *res, & interesse*, in judicium deducta; hinc istud juramentum fieri potest etiam extra judicium; modo fiat deferente Judice; propter quod reducitur ad juramentum *necessarium*.

Hoc juramentum dividitur in juramentum *affectionis, & veritatis*; illud est, cum quis jurat æstimando rem secundum suam affectionem, quam erga talem rem habet, ultra realem illius valorem, v. g. commodavi tibi Codicem aliquem, mihi valde charum, quem, si tu contumaciter restituere recusas in judicio condemnatus, potest deferri mihi juramentum in litem, quo æstimem, talem Codicem fortè 20. aureis, cum in se solum valeret, & communiter solveretur tribus; & hoc in pœnam contumaciæ: istud, quo juratur æstimando rem secundum valorem, quem habet, seclusâ omni speciali affectione.

Not. autem cum ista juramenta tendant ad restituendum *interesse*, aliud esse *interesse commune*, quod scilicet non distinguitur à valore, ut, si repetam à te mihi restitui æstimationem libri, à me tibi commodati, qui dolo tuo interiit. Cum enim tali casu sæpe probari non possit valor libri, quem habet secundum se (puta, si nemo eum aliàs vidit, vel novit, aut æstimare scivit) conceditur juramentum

in litem ad veram rei æstimationem, quin Actor indigeat aliâ probatione; quæ tamen æstimatio per juramentum ejus à Judice deferenda est, *arg. L. 5. §. fin. ff. h. t. ibi: planè interdum in actione stricti iudicii in litem jurandum est, veluti, si promissor Stichum moram fecerit, & Stichus decesserit, quia Judex æstimare sine relatione jurisjurandi non potest rem, quæ non extat.*

2142.

Cùm autem quandoquæ Actor prosequatur interesse aliud, nimirum *non commune*, & intrinsecum, sed id, quod est extra ipsam rem, quæ in litem deducta est (puta si mihi non restituas pecuniam, apud te depositam, & inde mihi nascitur damnum, v. g. quia propter hoc distractum est pignus à me Creditori datum, quo aliàs receptâ pecuniâ redemissim pignus) etiam de hoc interesse datur juramentum in litem; non tamen *affectionis*; quia in pecunia non est affectio; cùm certa sit pecuniæ æstimatio; adeoque solùm *veritatis*; quibus positus:

2143.

Questio 1. est, à quo deferri possit juramentum affectionis? 2. quibus? 3. contra quem? 4. in quibus actionibus? 5. quem effectum habeat juramentum affectionis? Ad 1. Resp. posse à solo Judice, sive ordinario, sive delegato; deferitur enim in pœnam doli, & contumaciæ; pars autem partem collitigantem punire non potest; sed solus Judex; & ideo etiam L. 4. §. 1. ff. de in litem jurando, dicitur: *deferre jusjurandum judicem oportet*; cæterùm, si alius detulerit juramentum, vel, non delato, juratum sit, nulla erit religio, nec ullum jusjurandum. Not. autem, quandoquæ Judicilicere, negare hoc juramentum, nimirum, quando res adhuc extat, quam alter contumaciter tenuit restituere; tali enim casu etiam militati executione cogi potest contumax ad reddendum; secus, si non amplius extet; tunc enim pertinet ad officium Judicis, petenti deferre juramentum in litem; & sub hac distinctione accipiendæ sunt. 1. cit. L. 4. §. 2. dicens *in arbitrio esse Judicis, deferre jusjurandum, necne*; & L. 5. §. 1. ff. eod. dicens: *licuisse, & à primo (seu principio) non deferre.*

2144.

Ad 2. Resp. ex L. 7. ff. h. t. vulgò *presumi*, alium in litem non debere jurare, quàm dominum litis; ubi additur: *deni-*

quæ *Papinianus ait, alium non posse jurare, quàm eum, qui litem suo nomine contestatus est*; quod tamen intellige, ut hic voce domini litis etiam veniat is, qui iure loco domini habetur, ut Tutor loco pupilli; Curator loco Minoris; quamvis enim isti ad jurandum cogi non possint in ejusmodi casu; si tamen ex affectione erga commissos tutelæ, vel curatelæ jurare voluerint, auctoritatem juris non refragari per L. 4. in princip. ff. de in lit. jur. Si dicas: ergo etiam Procurator jurare poterit in litem; nam hic contestando fit Dominus litis. Resp. negando illatum; nam in dicta L. 7. Dominus litis dicitur, cujus negotium agitur, atque adeò, ad quem commodum, & incommodum spectat; Procurator autem hoc sensu non est Dominus litis; quamvis contestatione litis fiat Dominus litis solùm fictione juris ad hunc effectum; *ut in eum feratur sententia.* Ut autem quis capax sit, cui deferatur juramentum in litem, requiritur, & quòd sit Dominus litis; & quòd suo nomine contestatus sit litem; neutrum habet Procurator; non primum, ut dictum est; non secundum, quia non suo, sed principalis nomine litem contestatur. Sed nec Matri deferri posse, constat ex cit. L. 4. ibi: *sed nec matrem pupilli admittendam.*

2145.

Ad 3. Resp. cùm deferendum est juramentum affectionis, deferendum esse *contra Reum*, non tamen qualemcunque, sed eum solum, qui rem restituere condemnatus, ob dolum vel non restituit, vel non exhibet, cùm possit; vel dolo fecit, quò minus restituere, aut exhibere possit; nam, cùm pretium, quod juranti solvendum est, non pendeat ex præcisa affectione, ut dicemus à n. 2149. sed ex valore rei, & contumacia, secundum quod hæc meritò puniri potest, ubi dolus non intervenit ex parte Rei, contra talem Reum justè concedi non potest, ut videtur colligi ex L. 4. §. fin. ff. de in lit. jur. ibi: *ex culpa non esse jusjurandum deferendum constat; sed æstimationem à Judice faciendam*; & L. 5. §. 2. ff. eod. ibi: *sed in his omnibus ob solum dolum in litem juratur; non etiam culpam; hæc enim Judex æstimat.* Consent tamen aliqui, posse concedi contra Reum, qui quidem dolum formalem non commisit; sed tamen *la-*

tam

tam culpam, vi cuius factum est, ut rem petitam restituere, vel exhibere non possit; probantes 1. per sensum contrarium L. 2. C. eod. ibi: *si vero neque dolo, neque culpa, neque fraus heredis convincitur, omiſſa jurisjurandi facultate Judex de veritate cognoscet.* 2. leges contrarias exponendo, quod loquantur more usitato juri, per culpam sine addito intelligendo culpam *levem*. Sed contrarius sensus in multis fallit, præsertim, quod illi clara lex opponatur, ut hæc, ibi: *ob dolum solum in litem juratur*; ergo non ob culpam etiam *latam*, quæ dolo caret; ex quo etiam habetur in hoc casu culpam non accipi more aliâ usitato, pro culpa solum *levi*; sed *quavis aliâ, non dolosa, vel fraudulenta*. Dixi, *solum ob dolum*; sed an sufficiat solum *presumptus*? etsi non desint affirmantes; videtur tamen probabilius negandum; nam culpa lata est dolo *presumptus*; at ob nullam culpam, etiam *latam*, deferri potest hoc juramentum; sed solum *ob dolum*; ut dictum est; ergo dolo etiam *presumptus*, non est *dolus*, nisi cum addito; textus autem loquitur *de dolo solum*, simpliciter, & sine addito. Cum autem tertius possessor rei, pro cuius restitutione, vel exhibitione Actor petit, sibi deferri juramentum affectionis, rem possidet, sine dolo, vel contumacia, contra illum Actori deferri non debet, nec justè potest juramentum affectionis; cum hoc, ut dictum est, *in eo*, contra quem conceditur, supponat dolum, & contumaciam *in non restituendo*, cum deberet. Unde licet ille tertius dolo rem acquisivisset; si tamen prius, quàm condemnaretur ad eam restituendam, sine dolo eam amisisset, contra illum non rectè deferretur hoc juramentum; si tamen dolo desisset possidere, argueretur, nolle restituere.

2146. Ad 4. Resp. quamvis L. 5. ff. de in lit. jur. dicatur: in actionibus *in rem*, & in *ad exhibendum*, & *in bona fidei judiciis*, in litem jurari: nonnullis tamen videri rem tradi non satis explicatè. Quare not. I. juramentum in litem concedi, quando agitur vindicatione contra Reum contumacem, & dolosè non restituentem, ut habetur L. 68. ff. de rei vindicat. ibi: *qui restituere jussus, judici non pareret, contendens non posse restituere: si qui-*

dem habeat rem, manu militari, officio judicis, ab eo possessio transferitur: & fructuum duntaxat, omnisque causa nomine condemnatio fit: Si vero non potest restituere: (si quidem dolo fecit, quo minus possit) is, quantum Adversarius in litem, sine ulla taxatione in infinitum juraverit, damnandus est; si vero nec potest restituere, nec dolo fecit, quo minus possit: non pluris, quàm quanti res est, id est, quanti Adversarii interfuit, condemnandus est: hæc sententia generalis est, & ad omnia, sive interdicta, sive actiones in rem, sive in personam sunt, ex quibus arbitrato judicis quid restituitur, locum habet.

Ex hac lege, & regula universali deducitur, juramentum in litem dari etiam in vindicatione Universitatis, vel totius hereditatis, aut partis ejus; quod specialiter etiam habetur in L. 25. ff. de petit heredit. §. 10. deinde cum servitus petitur, L. 7. ff. si servitus vindicetur; tertio in actione hypothecaria, vel pignoratitia, L. 16. §. 4. ff. de pignorib. quarto in actione de dolo, vel quod metus causa. L. 18. ff. de dolo malo; ac demum in omnibus actionibus bona fidei; sive tendant ad restituendum, sive ad dandum; cum aequitati naturali valde consonum sit, ut coercantur omnes, qui rumpunt datam fidem, *ex contumacia & dolo*, quæ ratio videtur insinuari etiam ab Ulpiano L. ei, apud quem, ff. de positi: dicente: in judicio *depositi* contrario, in litem non jurari, *quoniam de fide rupta non agitur.*

Ad 5. Resp. effectum hujus juramenti (nimirum affectionis in litem) dici, quod Reus in summam juratam, etiam gravem, condemnari debeat, nisi Judicis arbitrio minor taxetur, aut ex alia rationabili causa à condemnatione abſtineat, habetur ex L. Videamus 4. ff. de in litem jurand. §. 2. ibi: *jurare autem in infinitum licet*; sed an Judex modum jurijurando statuere possit: ut intra certam quantitatem juret, ne, arrepta occasione, in immensum juret? quæro; & quidem in arbitrio esse Judicis, deferre jusjurandum, necne, constat. *An igitur, qui possit jusjurandum non deferre, idem possit & taxationem jurijurando adjicere? queritur: arbitrio tamen bona fidei Judicis etiam hoc congruit; & §. 3. ibi: item videndum, an possit Judex, qui detulit jusjurandum,*

2147.

2148.

NON

non sequi id; sed vel prorsus absolvere, vel etiam *minoris condemnare, quam juratum est*; & magis est, ut ex magna causa, & postea repertis probationibus possit. Ex his juribus habetur, ne Actor in immensum juret (nimium videlicet titulo suæ affectionis ad ejusmodi rem) Judicem ei modum statuere posse, ut intra certam quantitatem juret, ut constat ex cit. §. 2. imò Judicem quandoque posse non sequi æstimationem Actoris, ut habetur L. in actionibus §. ff. eod. ibi: *in actionibus in rem, & in ad exhibendum, & in bona fidei iudiciis in litem juratur. Sed Judex potest præsumere certam summam, usque ad quam juretur: licuit enim & à primo nec deferre*; Item, & si juratum fuerit, *licet iudici vel absolvere, vel minoris condemnare.*

2149.

Advertendum autem, contra juramentum in litem admitti probationem adversæ partis; Carpov. p. 1. Const. 15. defin. 9. Advert. 2. rei pretium, seu æstimationem, super qua juratur, non ex affectione, nec utilitate singulorum, sed ex communi iudicio desumenda esse, saltem plerumque, & per se loquendo, ut colligitur ex L. 33. ff. ad L. Aquiliam, ibi: si servum meum occidisti, non affectiones æstimandas esse puto (veluti, si filium tuum naturalem quis occiderit, quem tu magno emptum velles) *sed quanti omnibus valeret.* Sextus quoque Pedius ait, pretia rerum non ex affectione, nec utilitate singulorum, sed communiter fungi; itaque eum, qui filium naturalem possidet, non eo locupletiore esse, quòd eum plurimo, si alius possideret, redempturus fuit; nec illum, qui filium alienum possideat, tantum habere, quanti eum Patri vendere posset: lege enim Aquiliam damnum consequi potuimus, aut erogare cogimur; quòd idem repetitur L. 63 ff. ad Leg. Falcidiam; & L. 6. §. 2. ff. de operis servorum dicitur, ibi: *item voluptatis, vel affectionis æstimatio non habebitur, veluti si dilexerit servum Dominus, aut in deliciis habuerit.*

2150.

Ex his juribus habetur, quando alicui conceditur juramentum affectionis in litem, non esse in rei pretio, quoad ejustaxationem, spectandam præcisè affectionem, neque hoc solo titulo Judicem posse

juranti concedere augmentum pretii vel æstimationis; sed primò determinandum rei valorem secundum se, iudicio prudentum; definito taliter valore, adjicere aliquod augmentum in pœnam contumaciæ; ac demum etiam aliquid ex affectione non privato Actoris, sed communi arbitrio; & sic intelligenda sunt jura præcedenti num. allata, secundum quòd cadunt in rei pretium, super quo conceditur juramentum affectionis in litem. Hinc not. juramentum affectionis, super valore rei, restituendæ, vel dandæ, non esse admittendum, ex mero Actoris affectu ad rem; neque illud ex hoc dici juramentum affectionis; sed ex eo, quòd, quando valor rei secundum se resciri non potest, æstimari debeat affectu, regulato communi sensu de valore talium rerum; nam ex hoc juramentum in litem affectionis, differt ab altero, quòd est veritatis. Ex hoc habetur, quòd taxa rei, super qua fit juramentum affectionis in litem, accipienda sit non tantum ex valore rei secundum se; sed etiam secundum id, quòd à Judice adjicitur in pœnam contumaciæ; nam, si res, cujus valor in se, non scitur, communi prudentum arbitrio æstimetur 100. florenis; & Judex in pœnam contumaciæ adjiciat 50. æstimatio rei (secundum quòd subjicitur juramento affectionis) erit 150. floren. & sic intelligitur, quòd dictum est L. 1. ff. h. t. ibi: *non enim res pluris fit per hoc, sed ex contumacia æstimatur ultra rei pretium*; & L. 8. ibi: *non est æquum, pretio (id est, quanti res est) rem æstimari; cum & contumacia punienda sit*; & arbitrio potius Domini rei pretium statuendum sit, potestate petitori in litem juranti concessa. Unde, licet verum sit, quòd res non fiat pretiosior, nec pluris æstimetur, ex contumacia, ex dict. L. 1. nec etiam ex condemnatione propter contumaciam, ut habetur in ead. L. 1. ibi: *rem in iudicium deductam non idcirco pluris esse opinamur, quia crescere condemnatio potest ex contumacia non restituentis per iusjurandum in litem*; non enim res pluris fit per hoc, sed ex contumacia æstimatur ultra pretium; ex hoc tamen non sequitur, quòd non possit in litem jurari juramento affectionis super majori summa, quam sit pretium rei; cum etiam ex contumacia æstimetur (seu taxetur summa

ma

ma juranda) ultra pretium rei, arbitrio Judicis, sic, ut in summam jurandam veniat & pretium rei, æstimatione petitoris ex communi judicio; & pœna contumaciæ Judicis arbitrio, prius definienda, ut colligitur ex allatis juribus.

2151. Illud etiam annotandum, prius, quàm Actori concedatur juramentum in litem propter contumaciam Actoris, recusantis dare, vel restituere, quod ab Actore in judicio petitur, à justo Judice considerandum, an ea res revera talis sit, quæ Actoris, vi causæ ipsi adjudicatæ debeatur aliquo justo titulo, Reum obligante, ad rem illam Actoris tradendam; aliàs enim, si deficiat justus titulus debendi, juramentum in litem nullum producet effectum; sic enim in Reo nulla erit contumacia, contra debitum nullo justo titulo fundatum. Casus evenit, quo Titius in causa feudali agebat contra Caium, de certo Dominio ad se devoluto; pronuntiatum fuit contra Caium, ut illud Titio cederet cum omnibus appertinentiis ad illud Dominium. Sub hoc Titius exegit à Caio sibi etiam tradi manuscriptum aliquod paucarum phyletarum privata manu Caii ad suam solius directionem industriam propriam confectam pro variis casibus occurrentibus circa subditos, & jura sua, quæ, dum esset in possessione illius feudi, observatione didicerat, cum aliis annotationibus de rebus, & actionibus personam suam concernentibus. Recusabat hoc, Titio consignare Caius, quod non esset aliquid, jure pertinens ad dictum Dominium, Titio cedendum; cum ad nihil (præter instrumenta, Urbana, & reliqua documenta omnia, eò pertinentia) de privatis rebus suis, annotationibus, & chartis, judicio sui Advocati, vi sententiæ, teneretur; urfit restitutionem Actor, obtinuit juramentum affectionis super 4. millibus floren. & Caius in iisdem condemnatus fuit.

2152. Quæsitum fuit, an jure? Videri poterat, quòd sic; quia, cum scriptum illud contineret plura, quæ ad directionem Actoris esse poterant in hujus commodum in ordine ad Dominium utiliter usurpandum, prout hoc habebat Caius; magno emolumento, pretio æstimabili, privatus fuit per contumaciam Caii; & quia valor ejus in se, resciri non potest.

Tom. II.

terat, meritò ex affectione taxandus erat; quare Caio persistente in contumacia, meritò res definiri poterat juramento in litem; & eo præstito, in dicta summa condemnari Caius: negativam tamen multò rectius amplexi sunt plures Viri sapientes non solum Theologi, sed etiam Jurisconsulti, quòd in ordine ad hoc manuscriptum, Titio consignandum, nullus esset justus titulus debendi; vi sententiæ ad nihil tenebatur Caius, nisi ad cedendum Dominium cum omnibus jure appertinentia ad tale Dominium; ex eo enim, quòd contineat privatas quasdam annotationes, ex mera industria Antecessoris, in suum commodum factas *merè liberè*, non potest dici *jure appertinens*; aliàs à quovis alio chartæ, ac codicilli, seu libelli, ejusmodi annotationes circa illa bona contingentes jure exigere potuisset Titius, quod sano judicio dici non potest; nec obstat, quòd Titio fuisset utile; ex hoc enim non ostenditur *debitum*, aut justus titulus debiti; nam & allodialia Caii, forent Titio utilia, præsertim immixta, vel vicina bonis illis feudalibus; accedit, quòd Reus non teneatur edere instrumenta, unde novæ lites in suum detrimentum ab Actore, præsertim tali (erat enim ex primis Ministris in Tribunali, ubi causa agebatur, &c.) suscitarentur potentiæ Actoris, ut constat ex dictis, maximè tunc, quando plura privata, Rei acta, scriptum tale continet; quæ Actoris odio in sinistram partem, Procuratoris calliditate, detorqueri possunt; at hoc erat in præsentis casu. An porò æstimatione in tantum taxata, pro re prorius accidentaliter feudo, & justè omisso à Caio, jure fieri potuerit, in negativam iidem multò rectius abiverunt, ut consideranti patebit.

ARTICULUS VI.

De juramento Veritatis, & Malitiæ.

Quid sit juramentum veritatis in litem, & in quo differat à juramento affectionis, constat ex n. 2150. Circa

Bbbb

Circa